

CALDERON

Pedro Calderón de la Barca, Het Leven is Droom. Uit het Spaans vertaald door Erik Coenen. Uitgeverij Papieren Tijger, Breda, 2006.

Kwalitatieve beoordeling: ****
Moeilijkheidsgraad: II

VIRTUOZE VERTALING

Calderón de la Barca (1600-1681) wordt vaak de Spaanse Shakespeare genoemd. Hij schreef onder meer *La vida es sueño* (Het Leven is Droom, uit 1635), een toneelstuk over een prins die niet weet dat hij prins is en als beproeving één dag als koning optreedt en vervolgens verneemt dat zijn heerschappij maar een droom was. Het overbekende en ook vandaag nog af en toe opgevoerde stuk moest het - raar maar waar - eigenlijk zonder bevredigende Nederlandse vertaling stellen.

Schouwenbergh zorgde al in 1647 voor een onbeholpen omzetting, en, volgens vertaler en bezorger Erik Coenen, deed ook Dolf Verspoor (uit tijdnoed) een schabouwelijke duit in het vertaalzakje. Coenen pakt het anders aan, en hoe! In zijn uitvoerige en erg verduidelijkende toelichting doet hij het verhaal van de poëtische middelen die de schrijver aanwendde. Coenen situeert het stuk in het complexe "polymetrische systeem": diverse dichtvormen worden gehanteerd naargelang de betekenissen die de schrijver op de toeschouwer wil overbrengen. Calderón is een "barokdichter" die van vele markten thuis is: "Juist het gelukkige huwelijk van al die achterliggende tradities - Middeleeuwen en Renaissance, octosílabo en endecasílabo, dialectica en retorica, bewijsvoering en overreding, het ideële en het sensuele, enzovoort - is misschien de sleutel om het specifieke karakter van de dichtkunst van Calderón te begrijpen."

De vertaler heeft geprobeerd om alle in het Spaans aangewende dichtvormen in een Nederlands equivalent om te zetten. De vertaling leest heerlijk en actualiseert alle vormen, thema's en contexten die het Spaanse stuk maken tot wat het is. Daarbij is Coenen natuurlijk één vertaalopvatting toegedaan: het Spaanse origineel heeft in de tekst van de vertaler een perfect spiegelbeeld gevonden en zou dus het origineel via transpositie bij de lezer op moeten roepen. Je kan deze vertaalopvatting bestrijden, vanuit de overtuiging dat een virtueuze, vlekkeloze omzetting onmogelijk is en dat de vertaling andere elementen uit tekst en context moet actualiseren. Maar ook als je een andere vertaalstrategie huldigt, kan je niet ongevoelig blijven voor het (haast smetteloze) bravourestuk dat Coenen hier voor ons neerzet. De grote Calderón de la Barca krijgt dankzij Erik Coenen eindelijk een bevoorrechte plaats in de Nederlandse toneelcanon. En dat is geen geringe verdienste!

Bart Vonck